

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۴۰۴، دوره ۸، شماره ۲، صص ۹۸-۱۱۴

شناسایی عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی

قاسم زارعی *

استاد، گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. رایانامه:

zareei@uma.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۳

چکیده

با توجه به اهمیت کشاورزی و اقتصاد دانش‌بنیان و فراهم کردن ملزومات توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی، هدف از این تحقیق شناسایی عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی است.

پژوهش حاضر از بعد هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت پژوهش اکتشافی بود. این پژوهش با رویکرد کیفی و با استفاده از تحلیل تم انجام شد. مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل متخصصان و مدیران شرکت‌های فعال در حوزه دانش‌بنیان کشاورزی بودند. مصاحبه تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و تعداد مشارکت‌کنندگان نهایی ۱۵ نفر بودند. داده‌های حاصل از مصاحبه با استفاده از روش تحلیل تم در طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی تحلیل گردیدند.

یافته‌ها بیانگر این بود که در جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی ۷ عامل اساسی نقش دارند. این عوامل شامل عوامل قوانین و مقررات حمایتی از بخش کشاورزی و فناوری، مالی-اقتصادی، ذات فناوری کشاورزی، زیرساختی، مدیریتی، بازاریابی محصولات دانش‌بنیان کشاورزی و حقوقی-سیاسی بودند.

با توجه به اینکه برای جذب سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی، به برخی از عوامل شناسایی شده در این پژوهش کمتر توجه شده است، عوامل شناسایی شده در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های مرتبط با حوزه کشاورزی و شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در این حوزه بایستی مدنظر قرار گیرند.

کلیدواژه‌ها:

جذابیت، سرمایه‌گذاری، شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی، تحلیل تم، جذب سرمایه.

۱. مقدمه

استفاده از الگوهای نوین و دانش روز، نقش مهمی در توسعه اقتصادی و به خصوص در بخش کشاورزی دارد. امروزه دنیا به سمت دانشی شدن در تمامی علوم کاربردی در حال حرکت است و برای بهره‌وری بالاتر و ایجاد و حفظ مزیت رقابتی در تمامی حوزه‌ها از جمله بخش کشاورزی حرکت به سمت الگوهای علمی از جمله اقدامات ضروری است که بایستی در دستور کار کشورها قرار گیرد (Alinezhad et al., 2021). این الگوهای علمی می‌توانند به رشد کشاورزی علمی کمک کنند و در واقع بستر کشاورزی دانشی یا همان کشاورزی مبتنی بر دانش را ایجاد نمایند. در واقع جهت ایجاد ارزش افزوده بیشتر در بخش کشاورزی حرکت به سمت کشاورزی دانش‌محور ضروری است (Sehhat et al., 2020) و یکی از الزامات این حرکت ایجاد و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی است (Alinezhad et al., 2021).

توسعه اقتصادی یکی از اهدافی است که توسط اکثر کشورها، از جمله ایران به شدت دنبال می‌شود. بر این اساس، تکیه بر افزایش کمی و کیفی عوامل تولید برای رشد و توسعه پایدار، همواره مدنظر همه کشورها بوده است. رنج کمبود سرمایه به عنوان عامل تولیدی مهم، مانعی جدی بر راه توسعه و پیشرفت کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود. سرمایه‌گذاری به عنوان نیروی محرکه رشد اقتصادی یک کشور لازمه توسعه اقتصادی است؛ و موجب افزایش درآمد، افزایش تولید، افزایش ارزش افزوده، افزایش اشتغال و غیره می‌شود (Rahvar et al., 2007). مقوله سرمایه و سرمایه‌گذاری در فرایند توسعه اقتصادی از اهمیت ویژه و بنیادی برخوردار است، بر این اساس دولت‌ها برای دستیابی به یک اقتصاد پیشرفته و پویا توجه بالایی به سرمایه‌گذاری دارند و با وضع و اعمال قوانین و مقررات خاص به دنبال ایجاد بستر و بهبود زیرساخت‌های لازم برای سرمایه‌گذاری هستند (Dodangi, 2016; Arabi et al., 2023).

امروزه توجه به سرمایه دانشی برای کشورها اهمیت بالایی دارد و اقتصاد دانش‌بنیان به عنوان یک مبحث مهم و دارای اولویت بالا در برنامه‌ریزی‌های کشورهای مختلف در نظر گرفته می‌شود (Khorakian & Attarmoghadam, 2018). اقتصاد دانش‌بنیان در واقع اقتصادی است که در آن تولید و توزیع و استفاده از دانش اهمیت بالایی داشته و سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان جزو اولویت‌های اساسی این نوع اقتصاد قلمداد می‌شود (Fathi et al., 2022; HedayatpourAfshari et al., 2023). در این نوع اقتصاد، بحث تجاری‌سازی دانش جزو اولویت‌های اساسی خواهد بود (Aghajani et al., 2015). یکی از ابعاد تجاری‌سازی دانش ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان است. بنا به قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات مصوب ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی، شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان، شرکت یا موسسه خصوصی و یا تعاونی

است که به منظور هم‌افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش‌محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی، تولید کالا، خدمات) در حوزه فناوری‌های برتر و باارزش افزوده فراوان به‌ویژه در تولید نرم‌افزارهای مربوط تشکیل می‌شود. در حوزه دانشگاهی، شرکت دانش‌بنیان به شرکتی گفته می‌شود که از ۱ تا ۱۰۰ درصد سهام آن متعلق به یک دانشگاه یا واحد پژوهشی و یا از ۵۱ تا ۱۰۰ درصد آن متعلق به اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها یا واحدهای پژوهشی باشد. شرکت‌های دانش‌بنیان دانشگاهی، شرکت‌های کارآفرین دانش‌محور یا فناوری محور هستند که نقش اساسی و ویژه‌ای را در توسعه صنایع با فناوری بالا بازی می‌کنند و زمینه بازارهای جدید را فراهم می‌کنند (Paavo & Hurmelinna-Laukkanen, 2013; Azimzadeh et al., 2021).

همچون بسیاری از کشورهای در حال توسعه، یکی از مشکلات شرکت‌ها و سازمان‌ها در کشور ما نیز کمبود سرمایه است و شرکت‌ها و سازمان‌های زیادی به دلیل کمبود سرمایه قادر به انجام پروژه‌های توسعه‌ای خود نیستند (جلایی اسفند آبادی و صمیمی، ۱۳۹۳). در این میان شرکت‌های دانش‌بنیان نیز از این قاعده مستثنی نیستند و حتی مشکلات مربوط به جذب سرمایه در شرکت‌های دانش‌بنیان نسبت به سایر شرکت‌ها بالاتر است (Aghajani et al., 2015). شرکت‌های دانش‌بنیان به دلیل ماهیت فعالیت خود که عمدتاً با محصولات نوپا سروکار دارند، در خصوص احتمال فروش محصولات با ریسک بالاتری نسبت به سایر شرکت‌ها برخوردارند و همین موضوع ریسک سرمایه‌گذاری در این شرکت‌ها را افزایش می‌دهد و در نتیجه باعث می‌شود که سرمایه‌گذاران به‌سادگی در این شرکت‌ها سرمایه‌گذاری نکنند (Ostadi & Zarei, 2019). شرکت‌های دانش‌بنیان از یک‌سو به دلیل تکنولوژیک بودن محصولات بیشتر سرمایه‌بر هستند تا کاربر (Tahmasbi & Hami, 2018) و از سوی دیگر به تحقیق و توسعه بیشتری نسبت به سایر شرکت‌ها نیازمندند و این موضوع هزینه‌های سرمایه‌گذاری در این شرکت‌ها را افزایش می‌دهد. هرچند در صورت موفقیت، این شرکت‌ها بازدهی به‌مراتب بالاتری نسبت به سایر شرکت‌ها دارند (Ostadi & Zarei, 2019). مزیت رقابتی شرکت‌های دانش‌بنیان، نوآوری در فناوری است. این شرکت‌ها توانمندی ویژه‌ای در استفاده از فناوری برای رشد سریع دارند. فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان به‌عنوان موتور توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه مطرح بوده و به‌عنوان منشأ اصلی اشتغال‌زایی و تسهیل محیط کارآفرینی برشمرده شده است و دارای پتانسیل تسریع در خلاقیت، نوآوری و گشایش فرصت‌های تجاری‌سازی نوین به شمار می‌روند. توجه به مزیت شبکه شرکت‌های دانش‌بنیان برای کاهش وابستگی‌ها علاوه بر خودباوری، به خودکفایی در کشور نیز کمک می‌کند و در محیط نوآور و ریسک‌پذیر، می‌تواند برای اهداف اقتصاد مقاومتی مؤثر باشد (Moradi et al, 2015).

تحقیقات مختلفی در خصوص عوامل مؤثر بر جذب سرمایه صورت گرفته است (Darvish Motavalli et al., 2012)؛ همچنین در خصوص عوامل مؤثر بر موفقیت و رشد شرکت‌های دانش‌بنیان مطالعات مختلفی صورت

گرفته است (Tahmasbi & Hami, 2018; Khayatian et al., 2013)؛ اما در خصوص عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان مطالعات کمی انجام شده است و این نوع مطالعات در حوزه محصولات دانش‌بنیان کشاورزی به صورت مستقل انجام نشده است. علارغم اینکه بیش از یک چهارم اقتصاد ایران وابسته به بخش کشاورزی است ولی تنها شش درصد از شرکت‌های دانش‌بنیان کشور در حوزه کشاورزی است؛ لذا سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی یکی از اساسی‌ترین نیازهای بخش کشاورزی است. بر این اساس تحقیق حاضر به دنبال شناسایی عوامل اساسی مؤثر در جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی است.

۲. مبانی نظری

در فضای رقابت کنونی، رشد تولیدات و تثبیت نوسانات اقتصادی از مهم‌ترین اهداف اقتصاد کلان هر کشور قلمداد می‌گردد. بهره‌گیری از شاخص‌های اقتصاد مبتنی بر دانش یا اقتصاد دانش‌بنیان می‌تواند در تحقق این مهم نقش مؤثری ایفا نماید. طبق تعریف سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، اقتصاد دانش‌بنیان، اقتصادی است که بر اساس تولید و توزیع و کاربرد دانش و اطلاعات شکل گرفته و سطح بالایی از سرمایه‌گذاری در آن به ابداع و نوآوری اختصاص می‌یابد و فناوری‌های کسب‌شده با شدت بالایی مصرف می‌شوند و نیروی کار از تحصیلات عالی برخوردار است (Khodaverdizadeh et al., 2017). در عصر جدید، اقتصاد اطلاعات و دانش، به‌عنوان دو عامل مهم در تولید عمل می‌کنند (Mirzaian et al., 2018). در اقتصاد دانش‌بنیان تکیه بر تولید باهدف تجاری‌سازی علم و دانش انجام می‌گیرد. توجه به دارایی‌های نامشهود، تبدیل از جامعه صنعتی به جامعه دانشی و ایجاد شرکت‌های متکی بر دانش از مهم‌ترین ویژگی‌های اقتصاد دانش‌بنیان است (Amjadi et al., 2020). اقتصاد دانش‌بنیان نقش بالایی در تولید ناخالص داخلی ایران دارد (Azizi & Moradi, 2020).

لازمه تحقق اقتصاد دانش‌بنیان که می‌تواند منجر به مقاوم‌سازی اقتصاد و زیربنای مناسبی برای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان باشد، توسعه فناوری و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان در کشور هست (Shafiei et al., 2021). در عصر حاضر، پایدارترین رشد اقتصادی در جهان مربوط به اقتصادهای دانایی محور است و در اقتصاد مبتنی بر دانش، شرکت‌های دانش‌بنیان نقش مهمی در رشد اقتصادی ایفا می‌کنند (Fakhari et al., 2013). توجه به سرمایه دانشی و شرکت‌های دانش‌بنیان تنها راه ایجاد ثروت در جامعه و سازمان‌هاست و سرمایه‌های انسانی و فیزیکی زمانی به ثروت تبدیل می‌شوند که با دانش آمیخته شوند (Tahmasbi & Hami, 2018). بر این اساس ایجاد و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان از اهمیتی اساسی برای کشورهای مختلف از جمله جمهوری اسلامی ایران برخوردار است (Mirzaian et al., 2018).

سرمایه‌گذاری یکی از لازمه‌های اساسی اقتصاد دانش‌بنیان است. درواقع اقتصاد دانش‌بنیان برای پیشبرد اهداف خود نیازمند سرمایه‌گذاری در حوزه دانش و تولیدات دانش‌محور است (Khodaverdizadeh et al., 2017)؛

لذا کشورهای مختلف اهمیت بالایی به بحث سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان می‌دهند. درواقع توسعه فناوری و شرکت‌های دانش‌بنیان عموماً از جنس پروژه‌های سرمایه‌گذاری است (Afshar kazemi et al., 2018). کسب-وکارهای دانش‌بنیان در مقایسه با سایر کسب‌وکارها دارای وجوه تمایزی مختلفی هستند و بر همین اساس نسبت به سرمایه‌گذاری در این شرکت‌ها نگاه متفاوت‌تری وجود دارد (Tahmasbi & Hami, 2018).

سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان به دلیل شرایط خاص این شرکت‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است. شرکت یا موسسه‌ی دانش‌بنیان، شرکت و مؤسسه حقوقی است که با ایجاد کسب‌وکار دانش‌محور به‌منظور تبدیل پایدار دانش به ثروت تشکیل شده و فعالیت‌های اقتصادی آن مبتنی و همراه با فعالیت‌های تحقیق و توسعه در زمینه‌های فناوری‌های نو و پیشرفته است و به توسعه اقتصاد دانش‌محور در جامعه کمک می‌کند (Mahdavi et al., 2011). این شرکت‌ها به‌خصوص در مناطقی که صنایع به شکل سنتی مشغول می‌باشند، نقش حیاتی برای توسعه اقتصادی خواهند داشت (Gorman & McCarthy, 2006). پرواضح است که هیچ کسب‌وکاری بدون سرمایه‌گذاری به‌موقع و به‌اندازه نمی‌تواند دوره رشد و بلوغ خود را به‌درستی پشت سر بگذارد و حتی در اکثر مواقع کسب‌وکارهای مختلف به دلیل برنامه‌ریزی نادرست در این بخش محکوم به شکست شده‌اند. لذا دسترسی به منابع مالی برای ایده‌های فناورانه و شرکت‌های دانش‌بنیان همواره از مهم‌ترین مشکلات پیش روی آن‌ها بوده است. در تحقیقات صورت گرفته در ۴۳ کشور، مشخص شد که برای شرکت‌های کوچک‌تر دسترسی به منابع مالی دشوارتر بوده و آن‌ها کمتر از منابع مالی خارجی می‌توانند استفاده کنند (بک و همکاران، ۲۰۰۸). در طی فرآیند تجاری‌سازی نقش تأمین مالی و جذب سرمایه‌گذار از کلیدی‌ترین و چالش‌برانگیزترین بخش‌ها برای نوآوران و فناوران می‌باشد (Tavakoli Toroghi et al., 2016). منابع مالی بر زمان فرایند توسعه فناوری تأثیر بالایی دارد (Khurakian & Attarmoghadam, 2018).

یک شرکت برای غلبه بر رقابت بایستی جذابیت سرمایه‌گذاری خود را بهبود بخشد (Rolik, 2013). جذابیت سرمایه‌گذاری مجموعه‌ای از ویژگی‌هاست که بر اساس آن سرمایه‌گذاران مشخص می‌کنند که کدام سرمایه‌گذاری نسبت به سایر سرمایه‌گذاری‌ها دارای جذابیت بیشتری است. Operea جذابیت‌های سرمایه‌گذاری را موقعیت‌های منحصر به فردی می‌داند که سرمایه‌گذاران را به جستجو و کنکاش جهت یافتن پروژه‌های با بازدهی شخصی و اجتماعی بالا تشویق می‌کند (Operea, 2010). در تعریفی دیگر (Abor & Bokpin, 2010) جذابیت‌های سرمایه‌گذاری را به‌عنوان نیروهای محرکی بیان می‌کند که علاوه بر ایجاد انگیزه و علاقه در سرمایه‌گذاران، پاداشی برای آنان نیز محسوب می‌شود. جذابیت‌ها و قابلیت‌های سرمایه‌گذاری در تأمین مالی، تعیین خط‌مشی مالی و نیز در نگهداری میزان وجوه مازاد نقش مهمی را بازی می‌کند. به استناد این نظریه، از شرکتی که جذابیت‌های سرمایه‌گذاری پایینی برخوردار است انتظار می‌رود که جریان‌های نقد آزاد بالایی داشته باشد؛ زیرا هر چه جذابیت‌های سرمایه‌گذاری (بالفعل و بالقوه)

افزایش پیدا کند، اکثر وجوه مازاد در جهت افزایش ثروت سهامداران و سرمایه‌گذاران از طریق سرمایه‌گذاری در فرصت‌های موجود مورد استفاده قرار می‌گیرد و افزایش در میزان سرمایه‌گذاری از محل وجوه مازاد منجر به کاهش این وجوه خواهد شد (Sanjay & Mark, 1999).

محققین مختلف عوامل متفاوتی را بر جذابیت سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مرتبط با فناوری و دانش‌بنیان تأثیرگذار دانسته‌اند. به اعتقاد (Milosevic, 2013) نوآوری در سازمان‌های استارت آپ باعث افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری می‌گردد. ایجاد استراتژی نوآوری از طریق دگرگونی نوآورانه منجر به افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری می‌گردد. در شرایط فعلی عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری عمدتاً شامل عوامل مرتبط با پتانسیل نوآوری هستند. مطابق بررسی‌های (Milosevic, 2019) بین سرمایه‌انسانی مرتبط با کار و سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها رابطه وجود دارد و داشتن تجربه در استارت آپ احتمال موفقیت در سرمایه‌گذاری را بیشتر می‌کند. Borrero-Domínguez et al. (2020) نیز تجربه و سرمایه‌انسانی را در موفقیت در جذب سرمایه‌گذاری در پروژه‌های سرمایه‌گذاری جمعی تأثیرگذار دانسته‌اند. بر اساس نتایج پژوهش گودرزی و همکاران (۲۰۱۳) عدم وجود بازار مناسب منجر به عدم جذب سرمایه‌گذاری در شرکت‌های فناورانه می‌شود لذا می‌توان گفت که وجود بازار مناسب بر جذابیت سرمایه‌گذاری تأثیرگذار است. Wu et al., (2022) نیز ترجیحات بازار را بر جذب سرمایه در شرکت‌های دانش‌بنیان تأثیرگذار دانسته‌اند. بر اساس تحقیق حسینیان پویا و همکاران (۲۰۱۵) سیاست‌های دولت بر جذب منابع مالی برای تجاری‌سازی واحدهای فناوری تأثیرگذار است. توکلی طرقي و همکاران (۲۰۱۶) نیز تسهیلات و حمایت‌های دولت را در سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان تأثیرگذار دانسته‌اند.

۳. روش تحقیق

پژوهش حاضر از بعد هدف کاربردی و ازلحاظ ماهیت پژوهش، اکتشافی و ازلحاظ رویکرد از نوع پژوهش‌های کیفی است. در این پژوهش با استفاده از ابزار مصاحبه و رویکرد تحلیل تم عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی شناسایی شدند.

مشارکت‌کنندگان این پژوهش در مرحله کیفی شامل خبرگان و مدیران شرکت‌های فعال در حوزه دانش‌بنیان کشاورزی منطقه شمال غرب کشور بودند. نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری هدفمند انجام شد؛ بدین صورت که شرکت‌ها و افرادی مورد بررسی قرار گرفتند که گزینه‌های بهتری در موضوع مدنظر بودند. میانگین زمان مصاحبه‌ها ۵۴ دقیقه بود. مصاحبه‌ها تا زمان رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. اشباع نظری به این معنی است که با تکرار مصاحبه موارد جدیدی به یافته‌های تحقیق اضافه نشود. با توجه به ماهیت روش تحلیل تم، جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها هم‌زمان

انجام شد. به این ترتیب با انجام هر مصاحبه فرایند کدگذاری انجام و نتایج کدگذاری در ادامه مصاحبه‌ها تأثیر داشت. با توجه به این موضوع حجم نمونه نهایتاً ۱۵ مورد شد.

برای اطمینان از روایی مصاحبه‌ها، در مصاحبه اعتمادسازی شد و نیز نتایج حاصله با مصاحبه‌شوندگان مورد بررسی مجدد قرار گرفت و در انتخاب مصاحبه‌شوندگان سعی شد تا تنوع رعایت شود. سؤالات مصاحبه بدون سوگیری تنظیم شد و در صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان دخالتی صورت نگرفت. لذا از بین هشت معیار کرسول برای روایی حداقل چهار معیار رعایت شد. کرسول ۲ معیار را برای روایی کافی می‌داند (Creswell, 2007). برای بهبود پایایی در بخش کیفی از یادداشت‌برداری دقیق و نیز کدگذاری توسط چند نفر استفاده شد.

تحلیل داده‌ها با استفاده از رویکرد تحلیل تم انجام شده است. تحلیل تم به استفاده از گام‌های تحلیل داده‌ها با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی می‌پردازد. کدگذاری باز بر اساس نشانه‌های موجود در متن به استخراج کدهای ابتدایی می‌پردازد. در کدگذاری محوری کدهای اولیه حول یک مقوله مشخص جمع شده و چندین مقوله را تشکیل می‌دهند و در کدگذاری انتخابی نیز کدهایی با ترکیب مقوله‌ها مشخص می‌گردد.

۴. یافته‌ها

در این بخش داده‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان، با استفاده از روش کدگذاری مورد تحلیل قرار می‌گیرد. این داده‌ها که از مصاحبه عمیق با ۱۵ نفر استخراج گردیده‌اند در طی سه مرحله (کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی) تحلیل شدند. مصاحبه‌ها ضبط شده و فایل صوتی کاملاً پیاده‌سازی شد.

بدین ترتیب در کدگذاری سطح یک، به گفتارهای کلیدی، در کدگذاری سطح دو به عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری و در کدگذاری سطح ۳ به مؤلفه‌ها توجه شده است. جدول ۱ نمونه‌ای از نتایج کدگذاری باز را نشان می‌دهد (جدول ۱).

جدول ۱. تعیین کدهای سطح یک از گفتارهای کلیدی با کدگذاری باز (نمونه‌ای از کدگذاری باز)

کدهای سطح یک Level one codes	گفتارهای کلیدی Key dialogues	نشانگر Indicator
قوانین بیمه‌ای جهت پذیرش ریسک مالی توسعه	در این حوزه کاری باید ریسک کار بیمه شود.	P1
تسهیلات بانکی مناسب	بانک‌ها باید تسهیلات مناسب و سود کم درصد به شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی بدهند.	P3
بازده سرمایه‌گذاری	میزان بازده سرمایه‌گذاری شرکت دانش‌بنیان کشاورزی در جذب سرمایه‌گذار مؤثره.	P5

P7	منطقه‌ای که دارای شرایط خاص و مزیت‌های بالایی در حوزه کشاورزی باشد برای سرمایه‌گذار جذاب است.	مزیت منطقه‌ای
P10	معاف شدن کامل شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی از مالیات‌ها برای کاهش هزینه‌ها	حمایت‌های مالیاتی
P13	سیاست‌های کلی و حمایتی از شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی به وجود بیاورند تا برای سرمایه‌گذار جذاب باشد.	سیاست‌های حمایتی از سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی دانش‌بنیان
P17	نبود ثبات در قوانین مربوط به بخش کشاورزی موجب می‌شود سرمایه‌گذار ریسک نکند و وارد این عرصه نشود.	ثبات قوانین و مقررات
P23	میزان جدید بودن نوآوری در محصولات کشاورزی برای سرمایه‌گذار جذاب هست.	میزان نوآور بودن فناوری در کشور
P26	شناخت بازار آینده این محصول که توانایی گرفتن بازار را داشته باشد برای سرمایه‌گذار اهمیت دارد.	اندازه بازار بالقوه
P27	بروکراسی اداری و سخت بودن کارهای اداری در کشور جذابیت را برای سرمایه‌گذاران گرفته است.	تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی اداری
P35	وجود نیروی کار خلاق و با تحصیلات سرمایه‌گذاری را جذاب‌تر کرده است.	سرمایه انسانی کارا و خلاق
P42	اینکه ایده آور، ایده‌ی بازار محور داشته باشد یا نه برای سرمایه‌گذار اهمیت زیادی دارد.	بازار محور بودن فناوری
P50	قوانین و مقررات مربوط به بخش کشاورزی و دانش‌بنیان شفاف نیست و این شفافیت حتی باعث شده سازمان‌های دولتی نیز در کمک‌های خود کوتاهی کنند.	شفافیت قوانین و مقررات مربوطه و اطلاع‌رسانی دقیق در این زمینه

مأخذ: یافته‌های تحقیق

عوامل مؤثر در هفت گروه دسته‌بندی شدند که شامل مؤلفه‌های قوانین و مقررات حمایتی از بخش کشاورزی و فناوری، مالی-اقتصادی، ذات فناوری کشاورزی، زیرساختی، مدیریتی، بازاربایی محصولات دانش‌بنیان کشاورزی و حقوقی-سیاسی است. جدول ۲ جزئیات کدگذاری انتخابی را نشان می‌دهد (جدول ۲).

جدول ۲. تعیین مفاهیم و مقوله‌ها از کدهای سطح یک طی مرحله کدگذاری انتخابی

مفاهیم Concepts	مقوله‌ها Categories	کدها Codes
مؤلفه‌های قوانین و مقررات حمایتی از بخش کشاورزی و فناوری	تسهیلات بانکی مناسب در حوزه کشاورزی دانش‌بنیان، قوانین بیمه‌ای جهت پذیرش ریسک مالی پروژه، امنیت فناوری و ایده، حمایت‌های مالیاتی، تسهیلات جهت شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی، سیاست حمایتی از سرمایه‌گذاری کشاورزی، حمایت‌های بیمه‌ای، معافیت گمرکی، حمایت ویژه از ورود به بورس، سیاست حمایتی دانشگاه‌ها یا برند دانشگاهی، معافیت سربازی، تسهیل صادرات محصولات دانش‌بنیان، قوانین حمایتی در راستای تضمین بازده سرمایه‌گذاری، یارانه ویژه محصولات نوآورانه، مشوق‌های مالی	p.p4.p10.p1.p3 p19.p16.p13.11 p2.p22.p21.p20 p28.p15.p30.4
مؤلفه‌های مالی-اقتصادی	ثبات نرخ ارز و سیاست‌های ارزی، بازده سرمایه‌گذاری، نرخ تورم پایین، مزیت منطقه‌ای، امنیت سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، تعرفه واردات کالاهای مشابه	p8.p7.p6.p5.p2 p9.
مؤلفه‌های ذات فناوری کشاورزی	میزان نوآور بودن فناوری کشاورزی در جهان، میزان نوآور بودن فناوری کشاورزی در کشور، میزان جذاب بودن فناوری کشاورزی، حمایت از انتقال فناوری	p3.p25.p23.p14 9
مؤلفه‌های زیرساختی	تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی، جذابیت محیط سرمایه‌گذاری، تأمین محل شرکت‌ها و امکانات آزمایشگاهی، دسترسی به مواد خام اولیه، امنیت منطقه موردنظر	p3.p34.p29.p27 p44.7
مؤلفه‌های مدیریتی	تهیه طرح مطالعاتی و امکان‌سنجی، هدفمند بودن ایده‌ها، تعریف دقیق اهداف و کارکردها، سرمایه انسانی کارا و خلاق، سازمان‌دهی مناسب اجرایی، مدیریت کارا و خلاق	p3.p33.p18.p12 p51.p49.5
مؤلفه‌های بازاریابی محصولات دانش‌بنیان کشاورزی	اندازه بازار بالقوه، نظارت بر واردات محصولات مشابه، اندازه بازار بالفعل، پیش‌بینی رشد بازار، ظرفیت تحقیق و توسعه، بازار محور بودن تکنولوژی، تعریف مزیت‌های دانش‌بنیان و اطلاع‌رسانی مناسب، بازاریابی درست در جذب سرمایه‌گذار، حمایت در بخش تبلیغات رسانه‌ای، میزان خلاقانه و نوآورانه بودن محصولات دانش‌بنیان کشاورزی	p3.p36.p31.p26 p43.p42.p40.8 p48.p46.p45
مؤلفه‌های حقوقی-سیاسی	ثبات قوانین و مقررات، حذف قوانین دست‌وپا گیر، وجود قوانین حقوقی دقیق و روشن‌بین سرمایه‌گذار و شرکت، حمایت سیاسی، شفافیت قوانین و مقررات مربوطه و اطلاع‌رسانی دقیق در این زمینه	p4.p41.p32.p17 p50.7

مأخذ: یافته‌های تحقیق

بر این اساس و با توجه به مراحل تحلیل تم، عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش-بنیان شناسایی شدند. شکل ۱ نمایی شماتیک از مدل نهایی پژوهش را در قالب یک نمودار نشان می‌دهد. بر این اساس، عوامل اساسی مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان در ۷ گروه دسته‌بندی شدند که شامل مؤلفه‌های قوانین و مقررات حمایتی از بخش کشاورزی و فناوری، مالی-اقتصادی، ذات فناوری کشاورزی، زیرساختی، مدیریتی، بازاریابی محصولات دانش‌بنیان کشاورزی و حقوقی-سیاسی بودند (شکل ۱).

شکل ۱. مدل نهایی عوامل اساسی مؤثر بر جاذبیت سرمایه گذاری در شرکت های دانش بنیان کشاورزی

۵. بحث و نتیجه گیری

در این تحقیق با استفاده از روش تحلیل تم به شناسایی عوامل و مقوله های اساسی مؤثر بر جاذبیت سرمایه گذاری در شرکت های دانش بنیان کشاورزی منطقه شمال غرب کشور پرداخته شد و ۷ عامل اصلی به عنوان عوامل اساسی مؤثر استخراج شدند. ۷ عامل اصلی شناسایی شده شامل ۱. حقوقی-سیاسی ۲. بازاریابی ۳. ذات فناوری ۴. مالی-اقتصادی ۵. مدیریتی ۶. زیرساختی ۷. قوانین و مقررات حمایتی هستند.

یکی از عوامل شناسایی شده عوامل حقوقی-سیاسی بود که خود شامل ۵ مقوله ثبات قوانین، حذف قوانین دست‌وپا گیر، شفافیت قوانین مربوطه و اطلاع‌رسانی در این زمینه، شفافیت در قوانین مربوط به دانش‌بنیان، وجود قوانین حقوقی بین سرمایه‌گذار و شرکت دانش‌بنیان و حمایت سیاسی هست. این عامل با تحقیقات درویش متولی و همکاران (۲۰۱۲) قانونمندی و مسائل حقوقی را در جذب سرمایه مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد؛ و همچنین با تحقیقات خداپرست و کردی (۲۰۱۷) و موریس (۲۰۱۲) که عامل سیاسی را در جذب سرمایه تأثیرگذار دانسته‌اند نیز همخوانی دارد. مطالعه آزاد و همکاران (۲۰۱۸) نیز عوامل سیاسی و قوانین و مقررات را جزو چالش‌های اساسی تجاری‌سازی شرکت‌های دانش‌بنیان دانسته است و به‌نوعی نتایج این تحقیق را در بخش حقوقی سیاسی تأیید می‌کند. دو پیشنهاد مهمی که می‌توان به این عامل داد این است که اول اینکه باید یک قانون حقوقی دقیق و مشخصی بین سرمایه‌آور و ایده‌آور مشخص شود تا اختلافات قراردادی بین طرفین وجود نداشته باشد. دوم اینکه با توجه به امتیازات مناسبی که دولت برای شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی ایجاد کرده است باید در اطلاع‌رسانی آن بین نخبگان و سرمایه‌گذاران فعال‌تر باشد.

عامل بازاریابی محصولات دانش‌بنیان کشاورزی نیز به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی شناسایی شد. مقوله‌های استخراج‌شده در حوزه بازاریابی شامل اندازه بازار بالقوه، بازاریابی درست در جذب سرمایه‌گذار، میزان خلاقانه و نوآورانه بودن محصولات و خدمات، بازار محور بودن فناوری، حمایت در بخش تبلیغات رسانه‌ای، ظرفیت تحقیق و توسعه، اندازه بازار بالفعل، نظارت بر واردات محصولات مشابه، پیش‌بینی رشد بازار، تعریف دقیق و شفاف مزیت‌های شرکت‌های دانش‌بنیان و اطلاع‌رسانی مناسب در این خصوص هست. این عامل با تحقیقات فرح‌بخش و همکاران (۲۰۱۵) که بازار مصرف که معادل با بازار بالفعل مقوله‌های تحقیق حاضر است را در جذابیت سرمایه‌گذاری و درویش متولی و همکاران (۱۳۹۱) که اطلاع‌رسانی و شفافیت قوانین مربوطه، محمدزاده و یحوی دیزج (۲۰۱۷) که عامل ظرفیت تحقیق و توسعه و آفاجانی و همکاران (۲۰۱۵) میزان خلاقانه و نوآور بودن محصول را در جذب سرمایه‌گذاری مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. مطابق تحقیق wu et al. (2022) ترجیحات بازار بر جذب سرمایه در شرکت‌های استارت آپ تأثیر دارد و جذابیت سرمایه‌گذاری را در این بخش افزایش می‌دهد و این نتیجه نیز نتیجه تحقیق حاضر را تأیید می‌کند. دو پیشنهاد مهمی که می‌توان از بین پیشنهادها داد این است که دولت باید بر واردات محصولات مشابه دانش‌بنیان نظارت کند تا شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی بتوانند رقابت عادلانه با محصولات وارداتی داشته باشند و همچنین دولت در تبلیغات محصولات دانش‌بنیان تخفیفات و امتیازات خاصی را در نظر بگیرد تا هزینه‌های فروش محصولات کاهش یابد.

عامل دیگر مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی عامل ذات فناوری کشاورزی هست که شامل میزان جذاب بودن فناوری، میزان نوآور بودن فناوری در کشور، میزان نوآور بودن فناوری در جهان

و حمایت از انتقال فناوری می‌باشند. این عامل با تحقیقات فتحی و همکاران (۲۰۲۲) که در آن ذات ایده و فناوری در موفقیت استارت‌آپ نقش دارد و نیز مطالعه آزاد و همکاران (۲۰۱۸) که عوامل تکنولوژیکی را جزو چالش‌های تجاری‌سازی محصولات دانش‌بنیان دانسته‌اند، همخوانی دارد. در این عامل پیشنهاد را بیشتر می‌توان به ایده‌آوران و نخبگان مربوط دانست که نخبگان و ایده‌آوران باید بیشتر با مسائل و مشکلات کشور آشنا باشند و ایده‌ای را مطرح کنند که جذاب و نوآور باشد.

از دیگر عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان، عامل مالی - اقتصادی هست که شامل ثبات نرخ ارز و سیاست‌های ارزی، تعرفه واردات کالاهای مشابه، نرخ تورم پایین، امنیت سرمایه‌گذاری، بازده سرمایه‌گذاری و مزیت منطقه‌ای می‌باشند. این عوامل با تحقیقات افشار کاظمی و همکاران (۲۰۱۹) که عامل هزینه را در موفقیت پروژه‌های فناورانه مؤثر تشخیص داده است، آزاد و همکاران (۲۰۱۸) که عوامل اقتصادی را جزو چالش‌های تجاری‌سازی شرکت‌های دانش‌بنیان دانسته‌اند، کاظمی و همکاران (۲۰۱۳) نرخ ارز، امنیت سرمایه‌گذاری و بازگشت سرمایه را در جذب سرمایه‌گذاری تأثیرگذار دانسته‌اند، همخوانی دارد. پیشنهادهایی که می‌توان برای این عامل نام برد عبارت است از: دولت باید نقدینگی موجود در جامعه را به سمت تولید پربازده سوق دهد تا با کاهش تورم و نوسانات ارزی، پیشرفت و اعتماد سرمایه‌گذاران به آینده حوزه دانش‌بنیان کشاورزی افزایش یابد؛ و اینکه تعرفه واردات محصولات مشابه دانش‌بنیان باید متناسب باقیمت تولید داخل باشد. به علت اینکه تولید در کشور پرهزینه هست باید محصول وارداتی نیز تعرفه بالایی داشته باشد تا توان رقابت برای شرکت دانش‌بنیان وجود داشته باشد.

دیگر عامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان، عامل مدیریتی هست که شامل هدفمند بودن ایده‌ها، سرمایه انسانی کارا و خلاق، تعریف دقیق اهداف و کارکردها، مدیریت کارا و خلاق، سازمان‌دهی مناسب اجرایی و تهیه طرح مطالعاتی و امکان‌سنجی می‌باشند. (Gruda et al. (2021) تحسین رهبری و رقابت رهبری را در جذب سرمایه مؤثر دانسته‌اند. (Milosevic (2019 نیز سرمایه انسانی را بر جذابیت سرمایه‌گذاری مؤثر دانسته است لذا تحقیق حاضر با این دو تحقیق هم‌راستا است. این عامل همچنین با تحقیقات فرح‌بخش و همکاران (۲۰۱۵) که سرمایه انسانی را در جذابیت سرمایه‌گذاری و محمدزاده و یحیوی دیزج (۱۳۹۶) نیز سرمایه انسانی را در جذب سرمایه‌گذاری مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. پیشنهادهایی که می‌توان برای این عامل عنوان کرد این است که دولت و صنایع باید نیازها و مشکلات خود را به دانشگاه‌ها و پارک‌های علم و فناوری برون‌سپاری کنند و این نهادها با اعلام عمومی نیازها و مشکلات، ایده‌آوران و نخبگان را به سمت این مسائل سوق دهند این مسئله باعث می‌شود شرکت ریسک‌پایینی داشته باشد و سرمایه‌گذار را به خود جلب کند. دوم اینکه باید به مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان آموزش اصول مدیریت و بازاریابی را داد تا توان مدیریت آن‌ها تقویت شود. چون شرکت با مدیریت قوی می‌تواند جذابیت را برای سرمایه‌گذاران خلق کند.

عامل زیرساختی یکی دیگر از عوامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی است که شامل دسترسی به مواد خام اولیه، تسهیل روند اداری و کاهش بروکراسی، امنیت منطقه موردنظر، تأمین محل استقرار شرکت‌ها و امکانات آزمایشگاهی اختصاص‌یافته ارزان و جذابیت محیط سرمایه‌گذاری هست. این عامل با تحقیقات فرحبخش و همکاران (۲۰۱۵) که امنیت را در جذابیت سرمایه‌گذاری، درویش متولی و همکاران (۲۰۱۲) که زیرساخت‌ها و کاهش بروکراسی اداری و کاظمی و همکاران (۲۰۱۳) که زیرساخت‌های اقتصادی را مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان دانسته‌اند همخوانی دارد. همچنین این بخش از خروجی پژوهش با مطالعه افشار کاظمی و همکاران (۲۰۱۹) که بحث ایمنی را به‌عنوان عوامل مؤثر در موفقیت پروژه‌های فناوری شناسایی کرده است، همخوان است. پیشنهادهایی که می‌توان برای این عامل ذکر کرد این است که دولت باید مجتمع‌های متمرکزی برای شرکت‌های دانش‌بنیان ایجاد کند تا همه‌ی ادارات و ارگان‌ها نمایندگانی در آن مجتمع داشته باشند تا کارهای اداری این شرکت‌ها در کمترین زمان و آسان‌ترین شکل ممکن رفع شود. همچنین ایجاد یک سامانه مخصوص برای ارتباط بین شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی و فروشندگان چه داخلی و چه خارجی مواد اولیه تا دسترسی این شرکت‌ها به مواد اولیه به‌آسانی صورت گیرد.

دیگر عامل مؤثر بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان، عامل قوانین و مقررات حمایتی از بخش کشاورزی و فناوری است که شامل معافیت سربازی، تسهیل صادرات محصولات دانش‌بنیان، تسهیلات بانکی مناسب، سیاست حمایتی از سرمایه‌گذاری، تسهیلات جهت شرکت در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی، حمایت‌های مالیاتی، امنیت فناوری و ایده، حمایت ویژه از ورود به بورس، سیاست حمایتی دانشگاه‌ها یا برند دانشگاهی، معافیت‌های گمرکی، حمایت‌های بیمه‌ای، قوانین حمایتی در راستای تضمین بازده سرمایه‌گذاری، قوانین بیمه‌ای جهت پذیرش ریسک مالی پروژه و مشوق‌های مالی هست. این عامل با تحقیق کاظمی و همکاران (۲۰۱۳) که حمایت‌های دولتی را در جذب سرمایه‌گذاری مؤثر دانسته‌اند همخوانی دارد. پیشنهادهایی که می‌توان برای این عامل ذکر کرد این است که ایجاد یک بورس مجزا برای شرکت‌های دانش‌بنیان تا بتوانند بدون رقابت با شرکت‌های بزرگ در بورس فعالیت کنند. همچنین امتیازدهی در حوزه معافیت مالیاتی، معافیت گمرکی و معافیت بیمه‌ای می‌تواند هزینه‌های این شرکت‌ها را کاهش داده و سرمایه‌گذار را برای کسب سود بیشتر جذب کند.

در انجام این تحقیق محدودیت‌هایی همچون غیرفعال بودن برخی از شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی، عدم مصاحبه یا همکاری شرکت‌های بزرگ به خاطر مشغله زیاد در مرحله کیفی، نبود پیشینه قوی در حوزه جذابیت‌های سرمایه‌گذاری است. همچنین برای تحقیقات آتی پیشنهادهایی همچون بررسی تأثیر هریک از عوامل استخراجی بر جذابیت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی، ارائه الگوی جامع برای توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان

کشاورزی با بررسی کشورهای موفق و بومی‌سازی آن، بررسی مشکلات ارتباط صنعت و دولت با شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی و ارائه راهکارها و بررسی مشکلات مالیاتی شرکت‌های دانش‌بنیان و ارائه راهکارها داده می‌شود.

۶. تقدیر و تشکر

نویسنده مقاله از تمامی کسانی که در انجام مصاحبه‌ها با صعه صدر محقق را همراهی کردند تشکر و قدردانی می‌نماید.

۷. منابع

- آزاد، ناصر؛ محمدی‌پور، مجتبی؛ نقدی، بهمن (۱۳۹۷). چالش‌های تجاری سازی محصولات دانش بنیان با تاکید بر بخش بازاریابی و مالی (مورد مطالعه: پارک فناوری دانشگاه تهران). فصلنامه اقتصاد مالی، ۴۴، ۱۸۹-۲۰۸.
- آقاجانی، حسنعلی؛ حسینی، ابوالحسن؛ سروی اشلیکی، زهرا. (۱۳۹۴). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر تجاری‌سازی محصولات شرکت‌های دانش‌بنیان با تکنیک FAHP (شاهد تجربی: شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در مراکز رشد مناطق شمالی ایران). مجله تحقیق در عملیات در کاربردهای آن، ۱۲(۳)، ۸۵-۱۰۰.
- استادی، رسول؛ زارعی، قاسم (۱۳۹۸). شرکت‌های دانش بنیان موفق؛ موفقیت‌ها، موانع و چالش‌ها. انتشارات ایده ماندگار، تهران، ایران.
- افشارکاظمی، محمدعلی؛ احتشام راثی، رضا؛ صوفی، حامد؛ بهروز، محمدصادق (۱۳۹۸). تصمیم‌گیری سرمایه گذاری در پرتفوی پروژه های توسعه فناوری مبتنی بر تحلیل معیارهای موفقیت با استفاده از شبکه عصبی فازی و MADM. تحقیق در عملیات در کاربردهای آن، ۱۶(۴)، ۱۶۶-۱۳۳.
- امجدی، محمدحسین؛ مهرابی بشرآبادی، حسین؛ جهان‌آرای، ندا (۱۳۹۹). رتبه بندی استان های کشور از منظر شاخص های اقتصاد دانش بنیان. راهبرد، ۹۴، ۱۶۳-۱۹۶.
- توکلی طرقي، علیرضا؛ مساحی خوراسکانی، مهدی؛ همیشه بهار، حسین (۱۳۹۵). مدلی نوین برای سرمایه‌گذاری در حوزه تجاری‌سازی فناوری. فصلنامه دانش سرمایه‌گذاری، ۵(۲۰)، ۱-۲۳.
- جلایی اسفندآبادی، سیدعبدالمجید؛ صمیمی، سپیده (۱۳۹۳). بررسی موانع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ایران (در راستای سیاست‌های کلی ابلاغی نظام). سیاستهای راهبردی و کلان، ۲(۷)، ۱۰۷-۸۹.
- حسینیان پویا، هانیه؛ قاضی نوری، سروش؛ گودرزی، مهدی (۱۳۹۴). شناسایی عوامل مؤثر بر استراتژی تجاری-سازی فناوری با استفاده از روش فراترکیب. فصلنامه مدیریت توسعه فناوری، ۳(۱)، ۶۳-۹۷.

خداوردی زاده، صابر؛ ایمان زاده، مهسا؛ خداوردی زاده، محمد (۱۳۹۶). بررسی نقش و جایگاه اقتصاد دانش بنیان در تحقق شعار اقتصاد مقاومتی، تولید ملی و اشتغال ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری. فصلنامه اقتصاد دفاع، ۲(۴)، ۷۱-۸۹.

خوراکیان، علیرضا؛ عطارمقدم، ندا (۱۳۹۷). عوامل اثرگذار بر زمان فاز رشد فرآیند توسعه محصول جدید در شرکت های دانش بنیان با استفاده از رویکرد دیمتل و سیستم پویا. فصلنامه مدیریت توسعه فناوری، ۵(۴)، ۷۳-۱۰۱.

خیاطیان، محمدصادق؛ طباطبائیان، سیدحبیب الله؛ امیری، مقصود؛ الیاسی، مهدی (۱۳۹۳). تحلیلی بر عوامل موثر بر رشد و توسعه شرکت های دانش بنیاد در ایران. نوآوری و ارزش آفرینی، ۳(۶)، ۷۴-۵۷.

دودانگی، محمد (۱۳۹۵). عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی در ایران. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، ۶(۲۳)، ۱۳۱-۱۴۷.

درویش متولی، محمدحسین؛ سالاریه، مهدی؛ قدیری جوان، حسام الدین (۱۳۹۱). شناسایی و رتبه بندی عوامل موثر بر جذب سرمایه گذار در حوزه های اقتصادی و صنعتی شهرستان فیروزکوه با استفاده از تکنیک تصمیم گیری چندشاخصه AHP. فصلنامه مدیریت، ۹، ۷۵-۹۰.

رهبر، فرهاد؛ مظفری خامنه، فرشید؛ محمدی، شاپور (۱۳۸۶). موانع سرمایه گذاری و تأثیر آن بر رشد اقتصادی در ایران. مجله تحقیقات اقتصادی، ۴۲(۴)، ۸۱-۱۱۱.

سرداری، مرتضی؛ احمدوند، علی محمد؛ زمانی مزده، مهدی؛ جعفری، ابوالفضل (۱۳۹۳). تعیین خطمشی راهبردی بنیاد توسعه و عمران موقوفات کشور در انتخاب سبد سرمایه گذاری به وسیله ماتریس جی ای. مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۱۸، ۳۱-۵۵.

شفیعی قاسمی، مهدی؛ ابوچناری، موسی الرضا؛ شاهچراغی، سیدرضا (۱۴۰۰). ارائه الگوهای دانش بنیان نمودن بنگاه های بزرگ اقتصادی. فصلنامه علوم و فنون سازندگی، ۲(۳)، ۱۰-۱.

صحت، سعید؛ تقوی فرد، محمدتقی؛ سلامی، رضا؛ افشاریان، مجتبی (۱۳۹۹). مدل مدیریت استعداد در شرکت های دانش بنیان فعال در حوزه کشاورزی استان گیلان. مجله بین المللی مدیریت و توسعه کشاورزی، ۱۰(۲)، ۱۸۹-۲۰۶.

فتحی، فریبا؛ میرابی، وحیدرضا؛ حقیقت منفرد، جلال (۱۴۰۱). شناسایی میزان اهمیت ایده سنجی و تایمینگ در موفقیت استارت آپ ها با تاکید بر برنامه ریزی منابع مالی و سرمایه گذاری. اقتصاد مالی، ۱۶(۱)، ۳۳۰-۳۰۹.

فخاری، حسین؛ سلمانی، داوود؛ دارایی، محمدرضا (۱۳۹۲). بررسی اثرات تحریم های اقتصادی بر عملکرد شرکت های دانش بنیان. فصلنامه سیاست علم و فناوری، ۵(۳)، ۱-۱۶.

علی نژاد، زهرا؛ نجفی، سیدمحمدباقر؛ فتح‌الهی، جمال؛ زالی، نادر (۱۴۰۰). طراحی الگوی تحقق کشاورزی دانش-بنیان با رویکرده نظریه‌ی زمینه‌ای در استان کرمانشاه، اقتصاد کشاورزی، (۳)، ۹۷-۱۱۹.

طهماسبی، حمزه امین؛ حامی، مهسا (۱۳۹۷). شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر موفقیت صنایع دانش بنیان. رشد فناوری. ۱۴، ۵۶-۶۲.

عربی، روناک؛ میرک‌زاده، علی‌اصغر؛ رستمی، فرحناز (۱۴۰۲). تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی شهرستان کرمانشاه. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، مقالات آماده انتشار.

https://ijaedr.ut.ac.ir/article_91679.html

عزیزی، فیروزه؛ مرادی، فهیمه (۱۳۹۹). رابطه بین شاخص اقتصاد دانش بنیان و رشد تولید ناخالص داخلی در اقتصاد ایران. پژوهش های مدیریت منابع انسانی، ۱۰(۱)، ۱۵۵-۱۳۵.

عظیم‌زاده، علی؛ ثنائی‌پور، هادی؛ اشرفی، مجید؛ شجاعی، سامره (۱۴۰۰). کاربست نظریه داده بنیاد در تبیین توسعه کارآفرینی بین المللی شرکت های دانش بنیان. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۵۲(۴)، ۸۱۱-۶۹۵.

فرحبخش، سعید؛ شریعت‌نژاد، علی؛ ساعدی، عبدالله (۱۳۹۴). شناسایی و اولویت‌بندی جذابیت‌های سرمایه‌گذاری در صنایع تبدیلی کشاورزی در استان لرستان. کنفرانس بین‌المللی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در استان لرستان، لرستان، ایران.

فروعی فر، طیه؛ جلالی، سیدمهدی؛ تبریزیان، بیتا (۱۳۹۹). طراحی الگوی جذابیت سرمایه گذاری مناطق آزاد ایران (منطقه آزاد انزلی). سیاست جهانی، ۹(۱)، ۳۰۴-۲۶۷.

کاظمی، اعظم؛ بیک، مجید؛ هادیان، الهام؛ حکیمی، فاطمه (۱۳۹۲). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با استفاده از تکنیک TOPSIS. فصلنامه سیاست های مالی و اقتصادی، ۱(۴)، ۷۲-۴۵.

گودرزی، مهدی؛ بامداد صوفی، جهانیار؛ اعرابی، سیدمحمد؛ امیری، مقصود (۱۳۹۲). الگوی جامع تجاری‌سازی فناوری در پژوهشگاه‌های دولتی ایران. فصلنامه مدیریت توسعه فناوری، ۱، ۶۶-۳۷.

مرادی، محمود؛ تاری، مهدیه؛ ابراهیم‌پور، مصطفی (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر رشد و موفقیت شرکت های دانش بنیان. فصلنامه رشد فناوری، ۱۲(۴۵)، ۳۶-۴۴.

محمدزاده، یوسف؛ یحوی دیزج، جعفر (۱۳۹۶). تاثیر آزادی اقتصادی بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشورهای منتخب با رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته. فصلنامه اقتصاد مقداری، ۱۴(۳)، ۱۰۳-۷۳.

مهدوی، حمید؛ شیخ زین الدین، محمود؛ خدابنده، لیلا (۱۳۹۰). تحلیل اثربخشی پارکهای علم و فناوری به کمک نتایج فرایند ارزیابی شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در پارک‌های علم و فناوری. فصلنامه رشد فناوری، ۷(۲۷)، ۵۳-۶۰.

میرزائیان، رحمن؛ سهیلی، کیومرث؛ نجفی، سیدمحمدباقر؛ فتح‌اللهی، جمال (۱۳۹۸). نهادها، پیش‌نیاز تجارت در اقتصاد دانش‌بنیان. مطالعات اقتصادی کاربردی ایران، ۳۰، ۸۷-۱۰۵.

هدایت‌پورافشاری، بهزاد؛ صفاریان‌همدانی، سعید؛ تقوایی یزدی، مریم (۱۴۰۲). مطالعه تطبیقی در ارائه الگوی رشد کسب و کارهای کوچک و متوسط در صنعت مرغداری ایران. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۵۴(۱)، ۱۸۵-۲۰۰.

Borrero-Domínguez, C., Cordón-Lagares, E. & Hernández-Garrido, R. (2020). Analysis of success factors in crowdfunding projects based on rewards: A way to obtain financing for socially committed projects. *Heliyon*. 6, e3744.

Creswell, J. W. (2007). Five qualitative approaches to inquiry. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*, 2, 53-80.

Gruda, D., McCleskey, J., Karanatsiou, D. & Vakali, A. (2021). I'm simply the best, better than all the rest: Narcissistic leaders and corporate fundraising success. *Personality and Individual Differences*, 168, 110317.

Gorman, G. G., & McCarthy, S. (2006). Business development support and knowledge-based businesses. *The Journal of Technology Transfer*, 31(1), 131-143.

Milosevic, M. (2019). Skills or networks? Success and fundraising determinants in a low performing venture capital market. *Research Policy*, 47(1), 49-60.

Rolik, Y. A. (2013). A complex approach to evaluating the innovation strategy of a company to determine its investment attractiveness. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 99, 562-571.

Sanjay, K. & Mark, A. (1999). The association between investment opportunity set proxies and realized growth. *Journal of business Finance and Accounting*. 26(3), 505-519.

Paavo, R. & Hurmelinna-Laukkanen, P. (2013). Incremental and radical innovation in coopetition The role of absorptive capacity and appropriability. *Journal of Product Innovation Management*, 30(1), 154-169.

Wu, L., Li, Z., Zhao, H., Liu, Q. & Chen, E. (2022). Estimating fund-raising performance for start-up projects from a market graph perspective. *Pattern Recognition*, 121, 108204.